

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**ПСИХОЛОГІЧНІ ЗМІСТОВІ ПАРАМЕТРИ
КЛІПОВОГО МИСЛЕННЯ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ**

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконала здобувачка 231 групи
Другого магістерського рівня
Спеціальності 053 Психологія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Психологія

Ганна КОВАЛЕНКО

Керівник: доктор психологічних
наук, професор, професор
кафедри психологія

Ігор ПОПОВИЧ

Рецензент: докторка психологічних
наук, професорка, завідувачка
кафедри психології та соціології

Східноукраїнського національного
Університету ім. Володимира Даля
Юлія БОХОНКОВА

Івано-Франківськ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1: Теоретичне аналізування особливостей кліпового мислення	6
1.1. Аналіз наукових підходів та огляд основних теорій, які пояснюють феномен кліпового мислення	6
1.2. Когнітивні та психологічні характеристики кліпового мислення у осіб юнацького віку	13
РОЗДІЛ 2: Емпіричні дослідження психологічних параметрів кліпового мислення у юнацькому віці	18
2.1. Методологічні підходи, інструменти та методи, використані для дослідження кліпового мислення у осіб юнацького віку	18
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження кліпового мислення у осіб юнацького віку.	25
2.3. Корекційна програма розвитку когнітивних процесів молоді з проявами кліпового мислення.....	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Актуальність проблеми. Сучасне суспільство постійно стикається з великим потоком інформації, який надходить через різноманітні медіаформи. Це особливо стосується молоді, яка перебуває на етапі активного формування своєї особистості та становлення світогляду. Тема "Психологічні змістові параметри кліпового мислення осіб юнацького віку" є надзвичайно актуальною, оскільки вона досліджує важливі аспекти взаємодії індивіда із сучасним інформаційним середовищем. Вивчення кліпового мислення дозволяє краще зрозуміти, як молодь структурує та обробляє цей потік інформації.

Кліпове мислення стає однією з основних проблем у сучасному суспільстві, адже все більше людей сприймають світ через фрагменти яскравих зображень і заголовків, не приділяючи уваги детальному аналізу та перевірці достовірності інформації. Люди з кліповим мисленням стають більш вразливими до маніпуляцій, оскільки на них легше вплинути без великих зусиль. Обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки вона піднімає питання, які мають значний вплив на сучасне суспільство.

Поняття кліпового мислення виникло в середині 90-х років ХХ століття. Термін "clip" перекладається з англійської як "фрагмент тексту або уривок з фільму чи відео". Дослідження цього явища проводилися як в Україні (Г. Бахтіна, С. Головін, О. Жукова, В. Павлов, В. Пантелєєва, А. Лукіянчук, В. Опойцев, С. Кличников, К. Фрумкін, О. Яковлева), так і за кордоном (Д. Саймонс, К. Шабрі, Н. Карр, Л. Розен, Л. Палладіно). Незважаючи на відносну новизну, психологічні аспекти кліпового мислення все ще недостатньо досліджені та потребують глибоких і детальних наукових підходів(Пантелєєва В.)[36].

Медіаплатформи, особливо відеокліпи, стали не лише засобом розваги, але й важливим фактором, що впливає на формування

ментальної картини світу молоді. Аналіз психологічних параметрів кліпового мислення дозволяє розкрити, як ці візуальні та аудіальні образи впливають на становлення культурної ідентичності, ціннісних орієнтацій та емоційного стану молоді. Розуміння цих параметрів може допомогти оптимізувати сприйняття молоддю великої кількості інформації та розвинути ефективні методи роботи з медіа у різних сферах їхнього життя.

Об'єкт дослідження: кліпове мислення осіб юнацького віку.

Предмет дослідження: психологічні змістові параметри кліпового мислення осіб юнацького віку.

Мета дослідження: полягає в розкритті психологічних змістових параметрів кліпового мислення осіб юнацького віку.

Методи дослідження: ознайомлення з науковою літературою, синтезування та систематизація отриманих знань, теоретичне моделювання та узагальнення результатів. Емпіричні методи включають спостереження, бесіду, тестування, анкетування. Використовування статистичних методів, такі як описові частотні характеристики, кореляційний аналіз, з'ясування достовірних відмінностей. Аналізування конкретних випадків взаємодії та отримання глибшого розуміння індивідуального досвіду.

Наукова новизна: комбінація різноманітних методів дослідження (анкетування, тестування, психодіагностика, експериментальні методи, спостереження) дозволить отримати повну та об'єктивну картину процесів кліпового мислення у молоді. Дослідження демонструє, як сучасні медіа-технології впливають на мислення та поведінку молоді, що є особливо важливим в контексті постійного розвитку інтернету та соціальних мереж.

Апробація результатів дослідження. На засіданні кафедри психології факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету обговорювалося дослідження (протокол від

14.11.2024 №6), представлення та обговорення результатів на наукових конференціях, семінарах та засіданнях наукових гуртків з метою отримання фахового фідбеку та критичної оцінки з боку співробітників наукової громадськості.

Публікації: збірка публікацій в магістерській студії теза “Кліпове мислення та його вплив на когнітивні навички юнацького віку: аналіз ризиків і стратегій розвитку”.

Практичне значення отриманих результатів: дослідження свідчать про нагальну потребу у створенні та впровадженні програм психологічної підтримки для молоді, що враховують їхні особливості сприйняття інформації через медіа. Актуальність таких програм підкріплюється необхідністю адаптації навчального процесу до особливостей кліпового мислення, яке домінує серед учнів, з метою покращення навчальних результатів та підвищення зацікавленості у навчанні.

Крім того, висновки можуть слугувати основою для розробки інформаційних кампаній і освітніх проектів, спрямованих на розвиток критичного медіа-мислення та медіаграмотності серед молоді. Це сприятиме їхньому психічному здоров'ю та підвищенню рівня стійкості до маніпулятивного контенту, який часто супроводжує сучасний інформаційний простір. Зокрема, результати дослідження підкреслюють важливість боротьби з негативними наслідками надмірного впливу швидкого монтажу, агресивного або тривожного контенту, який може шкодити психічному благополуччю молоді.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, який містить 59 джерел.

РОЗДІЛ 1

Теоретичне аналізування особливостей кліпового мислення

1.1. Аналіз наукових підходів та огляд основних теорій, які пояснюють феномен кліпового мислення

Кліпове мислення являє собою складну когнітивну функцію, яка передбачає сприйняття та обробку відео- та аудіоінформації, що інтегруються в єдину психічну структуру. Воно є новим алгоритмом сприйняття та аналізу інформації, який стає все більш поширеним серед сучасної молоді.

Основними характеристиками кліпового мислення є його фрагментарність, яка проявляється в схильності до сприйняття інформації у вигляді коротких фрагментів і зниженні здатності до аналізу деталей. Постійне перемикання між різними об'єктами та завданнями може негативно впливати на глибоке розуміння інформації. Окрім того, залежність від коротких форматів, таких як короткі тексти або відеоролики, може обмежувати здатність до ретельного аналізу.

Інформаційний потік, що надходить через Інтернет та соціальні мережі, значно впливає на увагу та здатність до концентрації. Це підкреслює важливість читання як засобу протистояння негативним наслідкам кліпового мислення, сприяючи розвитку глибокого розуміння та аналітичних навичок.

Феномен кліпового мислення викликає значний інтерес серед науковців. Елвін Тоффлер у своїй праці "Третя хвиля" (1980) називав цей феномен "blip culture", описуючи кліп-культуру як явище сучасного світу, яке насичене короткими, часто позбавленими сенсу, фрагментами інформації. Джованні Сарторі у 1998 році запропонував концепцію "homo videns", критикуючи вплив аудіовізуальних засобів масової інформації на здатність людини до абстрактного мислення. Обидва дослідники суттєво розширили наше розуміння впливу кліпового мислення на сучасне

суспільство, розкривши його критичні аспекти (Тоффлер Е., Сарторі Д.) [1-3].

У науковій роботі “Розвиток кліпового мислення здобувачів вищої освіти в інформаційному оточенні” (2024) досліджуються світові тенденції та витoki формування кліпового мислення у контексті цифровізації освітніх систем. Встановлено, що перехід до нової моделі глобального середовища та зростання використання штучного інтелекту в освіті є ключовими факторами, які впливають на розвиток цього типу мислення. Кліпове мислення, яке виникає внаслідок швидкого інформаційного потоку та візуального контенту, допомагає швидко сприймати й обробляти інформацію, але водночас знижує рівень концентрації уваги, поверхневий аналіз та фрагментарне сприйняття дійсності (Бушуєв С., Корчова Г., Красильник Ю., Руденко М., Козирь Б.) [5].

В підручнику “Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник” (2007) використання схем і таблиць у навчальному процесі значно підвищує ефективність засвоєння інформації про психічні процеси, оскільки дозволяє структурувати знання та полегшує їх розуміння (Горбунова В.) [14].

Дослідження Н. Димнич “Медіапродукт електронних ЗМІ, як чинник формування мозаїчного мислення у молоді” (2018), підкреслює актуальність проблеми формування мозаїчного мислення серед споживачів медіапродуктів у контексті сучасного інформаційного простору, вказуючи на недоліки, такі як відсутність логічного мислення, неспроможність адекватно використовувати нові знання, відсутність аналітичних навичок та тривалої концентрації, схильність до плагіату та нездатність до генерації нових ідей, особливо у молоді (Н. Димнич) [16].

Аналіз кліпового мислення як феномена сучасності, проведений О. Жуковою, В. Павловим, А. Лукіянчуком, О. Яковлівою “Психолого-педагогічний аналіз кліпового мислення як феномена сучасності” (2023),

підкреслює складність подолання цього явища, яке зростає під впливом глобальних факторів, зокрема технологічного та інформаційного прогресу, та вказує на необхідність розвитку навичок критичного мислення та медіаграмотності серед молодого покоління. Описані методи оптимізації спрямовані на підвищення ефективності навчання, які дозволяють не тільки мінімізувати недоліки кліпового мислення, але й максимально використовувати його переваги в освітньому процесі, підвищуючи загальну успішність студентів (Додаток Ж), (Жукова О., Павлов В., Лукіянчук А., Яковліва О.) [18].

Є. Зеленов у своїй науковій розвідці “Цифрове покоління: витоки, особливості, засоби взаємодії” (2023) зазначає, що з кожним роком стає важче розуміти цифрове покоління, їхні мотиви та поведінку, адже їхня мова та спосіб мислення суттєво відрізняються від традиційних. Важливою рисою кліпового мислення є швидка обробка інформації та здатність до багатозадачності, що дозволяє молодим людям одночасно виконувати кілька завдань. Однак, це призводить до переваги візуальних символів над логікою і текстами, а також до феноменів, таких як “наскрізне читання” та “дефрагментація свідомості”. Це робить їх вразливими до маніпуляцій і знижує почуття співпереживання та відповідальності. Образи, створені кліповим мисленням, оцінюються не з раціональної точки зору, а на основі емоцій за принципом “подобається” чи “не подобається” (Зеленов Є. А.) [22].

У своєму дослідженні О. Іжевська “Особливості навчання дітей з кліповим мисленням засобами ІКТ” (2019), розглядає феномен кліпового мислення та його вплив на формування та розвиток особистості в умовах сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, вказуючи на те, що учні, які мають тенденцію до поверхневого мислення, стають вразливими до маніпуляцій та мають труднощі з розв’язанням творчих та проблемно-пошукових завдань, оскільки не розвинули відповідні аналітичні навички (Іжевська О. В.) [23].

У іншій роботі І. Книш “Кліпове” мислення учнів (студентів) як норма і умова сучасної освіти»(2018) відзначається, що “кліповість” виникає як відповідь організму на інформаційне перевантаження, переходячи від реальності до віртуальності під впливом історичного розвитку, що веде до непорозумінь, неадекватного сприйняття дійсності та нездатності переорієнтуватися на нові види діяльності, при цьому зберігаючи старий порядок відчуття загострення від навколишнього середовища (Книш І. В.) [26].

У своїй статті “Релевантість освіти: “кліпове мислення” (2022) І. Книш проаналізувала ознаки “кліпового” мислення і свідомості, порівнявши їх з геніальністю, нормою, аномією та девіацією, та довела, що “кліпове” мислення є нормою і релевантним для сучасної освіти. Вона зазначила, що покоління iGen відчуває себе нещасним, самотнім, не дорослішає, не ходить на побачення, менш сексуально активне, не водить автомобілі та не працює. І.Книш підкреслила, що для сучасного суспільства “кліповість” є нормою і проявом геніальності, оскільки учні та вчителі зацікавлені у постійних змінах, швидко реагують на вимоги ринку праці та впроваджують інновації. Молодь, маючи мінімальні ресурси, змінює свої ціннісні пріоритети, постійно шукає комунікації у віртуальному середовищі та демонструє здатність до багатозадачності (Книш І. В.) [27].

В роботі Г. Корчової “Кліпове мислення як науково-методична проблема у професійній освіті” (2022) зазначено, що учні все частіше віддають перевагу кліповому мисленню, яке базується на поверхневому, образному та інтуїтивному підході до інформації, порівняно з традиційним понятійним мисленням, але розвинене понятійне мислення може стати ключем до успіху учня і кращого впорядкування з життєвими завданнями (Корчова Г.) [28].

Кліпове мислення, яке сформувалося у середині 90-х років ХХ століття, є унікальним способом сприйняття інформації, що акцентує

увагу на яскравих та емоційно - насичених фрагментах. Це явище привертає увагу сучасних дослідників, які активно вивчають його вплив на психічні процеси та поведінку. Науковці в галузі експериментальної психології аналізують структуру та механізми кліпового мислення, поглиблюючи розуміння цього феномену (Кузьменко Ю.) [30].

Дослідження діагностики кліпового мислення, як описано в роботі М. Літвінової “Досвід діагностування кліпового мислення” (2017), підкреслює актуальність цього явища в контексті поширення інформаційних технологій, що робить людей більш залежними від кліпового сприйняття та обробки інформації, і відзначає, що розуміння та діагностика кліпового мислення є важливим для успішної адаптації до сучасного інформаційного середовища, де велика кількість візуальної інформації потребує швидкого реагування та ефективного використання (Літвінова М. Б.) [31].

У своїх дослідженнях Н. Лобач “Мислення та сприйняття: логічне та кліпове мислення майбутніх фахівців” (2023) проаналізувала науково-педагогічну та психологічну літературу, виявивши, що кліпове та логічне мислення є протилежними когнітивними стилями. Кліпове мислення характеризується інтуїтивністю, емоційністю, швидкою обробкою інформації та зосередженням на загальному змісті. Логічне мислення базується на аналізі, системності та послідовності. Таблиця 1 для порівняння цих стилів показала, що кліпове мислення обмежене в здатності до абстракції, тоді як логічне дозволяє робити обґрунтовані висновки. Кліпове мислення також ефективно у швидкому розумінні та оцінці ситуацій, особливо у вирішенні невеликих задач (Лобач Н. В.) [34].

У наукових дослідженнях В. Пантелєєвої “Кліпове мислення в підлітковому віці. Актуальні проблеми психології в закладах освіти” (2019), розглянуто причини формування кліпового мислення серед підлітків, виділено його позитивні та негативні прояви, обговорено їх вплив на навчальні досягнення та наголошено на значенні комплексного

вивчення мислення та життя підлітка для правильного розуміння рівня розвитку кліповості та її впливу на успішність і поведінку школярів у цьому віці, підкреслюючи необхідність своєчасного втручання дорослих (батьків, вчителів) для запобігання прогресуванню кліпового мислення серед підлітків (Пантелеєва В. О.) [36].

У статті С. Бушуєва, С. Мурзабековаб, М. Хусаїновац, О. Черниш “Кліпове мислення в епоху цифрових технологій: взаємодоповнювальне чи суперечливе” (2024) досліджується вплив кліпового мислення на сучасне суспільство. Автори аналізують, як цифрові технології та соціальні медіа сприяють формуванню фрагментованого сприйняття інформації, що дозволяє швидко отримувати різноманітні точки зору, але водночас може знижувати концентрацію уваги та критичне мислення. Використовуючи змішаний метод дослідження, вони виявили, що учасники цінують зручність короткого контенту, проте висловлюють занепокоєння щодо поверхневості розуміння складних питань та створення фільтруючих бульбашок. Висновки дослідження допоможуть освітянам, політикам і медіа-платформам краще зрозуміти виклики та можливості, пов'язані з кліповим мисленням у цифрову епоху (Бушуєва С., Мурзабековаб С., Хусаїновац М., Черниш О.) [52].

У дослідженнях Д. Кошкодан і Л. Мошану-Шупак "Специфіка мисленнєвого процесу у підлітків. Кліп мислення" підкреслюється, що стрімкий темп життя і розвиток технологій перевантажують мозок, знижуючи здатність до аналізу і прийняття рішень, особливо у молоді. Люди, які постійно відволікаються на електронні пристрої, розуміють інформацію гірше та запам'ятовують менше, ніж ті, хто зосереджується на одному завданні. Це призводить до зниження креативності та продуктивності (Кошкодан Д., Мошану-Шупак Л.) [54].

В роботі “Аналіз ролі кліпового мислення в контексті цифровізації освітнього середовища майбутнього” (2023) розглянуто роль кліпового мислення у цифровізації освіти. Використання відеоматеріалів у навчанні

може значно підвищити ефективність освітнього процесу, стимулюючи зацікавленість та мотивацію учнів. Однак важливо збалансувати використання відеоконтенту з іншими методами навчання, щоб уникнути залежності від відео та забезпечити різноманітність підходів. Це дозволить інтегрувати відеоматеріали з текстами, інтерактивними завданнями та груповою роботою, враховуючи індивідуальні особливості студентів і різні стилі навчання (Хренова В., Кучака А., Тарангула Л., Василюк -Зайцева С.)[55].

У статті С.Скворцової, Т.Симоненко, Л.Нічуговської, Р. Романишина “Організація навчання студентів представників цифрового покоління з урахуванням особливостей когнітивних процесів (кліпове мислення” (2022) досліджується кліпове мислення у студентів та учнів різних вікових груп, а також розробляються підходи до адаптації навчальних методик до особливостей мислення цифрового покоління. Автори провели онлайн-анкетування серед освітян України, в якому 70,5% респондентів пов’язали кліпове мислення з технологічною революцією, а 65,9% вважають, що постійне використання гаджетів впливає на пізнавальні процеси. Для ефективного навчання цифрового покоління пропонуються візуалізація інформації, використання асоціативних зв’язків, схематичне представлення контенту та адаптація темпу навчання. Ці підходи враховують специфіку кліпового мислення і сприяють кращому засвоєнню матеріалу (Скворцова С., Симоненко Т., Нічуговська Л., Романишина Р.) [58].

У своїй статті Цзінцзін Цю “Як ТікТок задовольняє психологічні потреби громадськості - погляд з точки зору теорії використання та задоволення” (2021), аналізує маніпуляції соціальних мереж та комерції, спрямовані на привертання молодшої аудиторії, досліджуючи причини популярності ТікТок, який здатний залучати велику кількість користувачів через короткі відео з музичними кліпами. Автор аналізує інтереси та вподобання користувачів ТікТок за віком, а також їхні

можливості здійснювати покупки, що сприяє популярності додатка в умовах стрімкого ритму сучасного життя і прагнення до ефемерного щастя (Цзінцзін Цю) [59].

Згідно зі статтями сучасних дослідників, кліпове мислення характеризується зосередженістю на миттєвих враженнях та спрощеному підході до аналізу інформації. Індивіди з таким типом мислення схильні швидко приймати рішення, але часто на шкоду глибокому розумінню. Це мислення супроводжується високою емоційною насиченістю та швидким перемиканням між враженнями. Сучасні дослідження наголошують на необхідності вивчення кліпового мислення у зв'язку з його впливом на психіку та поведінку в умовах сучасної культури та медіа [36, 52, 54, 55, 58, 59].

1.2. Когнітивні та психологічні характеристики кліпового мислення у осіб юнацького віку

Кліпове мислення, яке набуло широкого поширення серед молоді, є важливим феноменом сучасного інформаційного середовища. Воно полягає в тому, що інформація сприймається через короткі, яскраві фрагменти, що є природною реакцією на інформаційне перенасичення. У юнацькому віці цей тип мислення значно впливає на психічний розвиток і формування особистості, що можна відстежити через дослідження когнітивних і емоційних аспектів. Через активні процеси фізіологічного та психічного розвитку кліпове мислення у молоді може суттєво відрізнятися від мислення в інших вікових групах як за структурою, так і за інтенсивністю.

Завдяки необмеженому доступу до онлайн-ресурсів молоде покоління отримує можливість використовувати численні цифрові джерела, що значно виходить за рамки традиційних бібліотек. Використання автоматизованих інструментів для пошуку інформації

дозволяє їм заощаджувати час і швидше адаптуватися до динамічних умов. Сучасна молодь орієнтована на швидке прийняття рішень, миттєве розуміння і реакцію в умовах стрімких змін. Кліпове мислення, характерне для цифрової епохи, сприяє швидкому генеруванню ідей і корисне в умовах креативної діяльності та швидких рішень. Проте важливо враховувати й подолання негативних наслідків цього феномена.

Юнацький вік відзначається яскравим емоційним переживанням, що впливає на сприйняття інформації в умовах кліпового мислення. Вплив емоцій на кліпове мислення можна помітити через здатність молоді реагувати на фрагменти інформації, не аналізуючи її глибоко.

Серед негативних аспектів кліпового мислення варто зазначити зниження здатності до тривалої концентрації уваги та логічного аналізу. Швидка зміна інформації, яка не затримується у свідомості, ускладнює її глибоке розуміння, аналіз та узагальнення. Постійне споживання медіаконтенту з агресивними або насильницькими сценами притуплює емоційну чутливість і робить молодь вразливою до маніпуляцій через слабку фільтрацію інформації. Брак глибокого читання та швидке забування інформації погіршують здатність до довготривалого запам'ятовування та критичного осмислення.

Рекламні кампанії та політичні стратегії активно використовують ці слабкості, апелюючи до емоцій, а не до логіки і критичного мислення. Швидкий розвиток інформаційних технологій спричинив формування кліпового мислення серед молоді. Цей тип мислення характеризується сприйняттям коротких фрагментів інформації з високою швидкістю, що не дає змоги глибоко аналізувати та будувати повноцінну картину світу. В умовах сучасного суспільства кліпове мислення стало своєрідним механізмом адаптації до інформаційного перевантаження.

Ця тенденція є особливо вираженою серед студентів і молоді, які виростили в цифрову епоху, де постійний доступ до інформації став нормою. Хоча молоді люди з кліповим мисленням можуть стикатися з

труднощами у формулюванні чітких думок та обмеженістю словникового запасу, цей тип мислення все ж має свої переваги. Він може бути корисним для швидкого сприйняття інформації та одночасного вирішення кількох завдань. Правильне використання кліпового мислення в освітньому процесі може сприяти розвитку навичок, необхідних для успішної адаптації до сучасного світу (Соболева С. М.) [45].

У науковій роботі “Кліпове мислення як соціально-психологічний феномен та його роль у навчально-пізнавальній діяльності студентів” (2019) кліпове мислення визначається як здатність людини сприймати світ через короткі, яскраві інформаційні посили. Цей тип мислення формується в умовах надлишку інформації, яка швидко оновлюється, що знижує потребу в рефлексії та осмисленні. Кліпове мислення розвивається на різних рівнях: когнітивному (фільтрація та засвоєння актуальної інформації), емоційно-вольовому (фіксація на інформації, що викликає емоції), ціннісному (інформація, яка має особистісну або соціально-культурну цінність) та поведінковому (мотивація до дій) (Соболева С. М.) [45].

У юнацькому віці питання сенсу життя набуває особливої актуальності. Молодь активно шукає своє місце в суспільстві, формує власні цінності та визначає життєві цілі. Ця проблема може бути досить складною, оскільки впливає на їхнє сприйняття навколишнього світу. Важливим є дослідження відмінностей у розвитку психічних процесів на різних етапах дорослішання, що дозволить краще зрозуміти психологічний розвиток молоді [45].

Передбачається, що емоції відіграють ключову роль у формуванні психічних процесів, пов'язаних із кліповим мисленням у юнацькому віці, і можуть бути визначені через аналіз емоційних реакцій на візуальні та звукові стимули. Припускається, що різні емоційні стани можуть сприяти або ускладнювати сприйняття конкретного відеоматеріалу та впливати на його тлумачення. Припущено, що відеокліпи з різною емоційною

забарвленістю можуть викликати різні психічні реакції та впливати на емоційний стан молоді (Лящ О. В.) [35].

Встановив гіпотези, що визначають напрямки вивчення особливостей кліпового мислення у осіб юнацького віку, аналіз психологічних параметрів, зокрема когнітивних та емоційних, допоможе розкрити важливі аспекти взаємодії молоді з медіапростором та визначити вплив цього явища на їхній розвиток та психічне здоров'я (Лящ О. В.) [35].

Емоційний інтелект відіграє ключову роль у спілкуванні та соціалізації особистості, особливо на ранній стадії її розвитку. У шкільному віці діти активно вивчають світ і взаємодіють з однолітками, що робить цей період критичним для формування емоційної компетентності. Ігрова діяльність виявляється важливим засобом розвитку емоційного інтелекту, допомагаючи дітям вчитися розпізнавати та виражати свої емоції адекватно (Лящ О.В.) [35].

Юнаки та юнки з кліповим мисленням часто здатні одночасно виконувати кілька завдань, але це може призводити до розсіювання уваги і зниження ефективності в кожному з них (Лящ О. В.) [35].

Вразливість до маніпуляцій через спрощене сприйняття інформації та швидку обробку даних, молодь з кліповим мисленням може бути більш вразливою до зовнішнього впливу, оскільки у них може не вистачати часу або бажання критично осмислити отримані дані (Лящ О. В.) [35].

Однак вплив кліпового мислення може призвести до гіперактивності, некритичного сприйняття інформації, неуважності та незібраності. Розвиток емоційного інтелекту може бути ключовим для балансування цих аспектів, допомагаючи дітям учитися керувати своїми емоціями та адаптуватися до швидкозмінного середовища (Лящ О. В.) [35].

Узагальнюючи, розвиток емоційного інтелекту в юнацькому віці сприяє кращому спілкуванню, конструктивному вирішенню конфліктів

та покращенню якості життя. Необхідно приділяти належну увагу цьому аспекту в освітньому процесі, забезпечуючи дітям можливості розвивати свої емоційні навички нарівні з академічними (Ляц О. В.) [35].

Кліпове мислення у юнацькому віці є адаптивною реакцією на стрімкий потік інформації, який характеризує сучасне цифрове середовище. Воно, з одного боку, сприяє швидкому сприйняттю та обробці великої кількості даних, полегшуючи виконання багатозадачних завдань, що є цінним у динамічному житті. З іншого боку, кліпове мислення обмежує здатність до глибокого аналізу та критичного осмислення інформації, що призводить до поверхневого засвоєння знань і ризику маніпуляцій. Для осіб юнацького віку, які знаходяться на етапі інтенсивного когнітивного розвитку, цей тип мислення впливає на їхню здатність до концентрації, поглиблення знань та формування емоційних реакцій. Важливо розуміти, що кліпове мислення, хоча й відображає тенденції сучасного суспільства, вимагає балансування з розвитком лінійного мислення для забезпечення ефективної навчальної діяльності, критичного мислення та емоційної стабільності.

РОЗДІЛ 2

Емпіричні дослідження психологічних параметрів кліпового мислення у юнацькому віці

2.1. Методологічні підходи, інструменти та методи, використані для дослідження кліпового мислення у осіб юнацького віку

Емпіричні дослідження психологічних параметрів кліпового мислення у юнацькому віці підкреслюють важливість ретельного методологічного підходу до вивчення цього феномена серед молоді. Особлива увага приділяється вибору відповідних інструментів і методів, які дозволяють детально дослідити когнітивні й психологічні аспекти кліпового мислення. Для досягнення достовірних результатів важливо використовувати методи, які здатні розкрити не лише загальні тенденції, але й індивідуальні особливості розвитку кліпового мислення [33].

Такий підхід дає змогу не лише зрозуміти природу кліпового мислення, а й виявити його вплив на психічні процеси, поведінкові реакції та адаптаційні механізми молодих людей. Результати дослідження допомагають визначити, як кліпове мислення впливає на здатність до концентрації, критичного мислення і довготривалого засвоєння інформації, що є особливо важливим у сучасному інформаційно насиченому середовищі. Ретельний аналіз інструментів також сприяє розробці ефективних корекційних програм для підтримки когнітивного розвитку молоді [33].

У дослідженні використовувалися опитування для дослідження кліпового мислення (Бушуєв С., Корчова Г., Красильник Ю., Руденко М., Козир Б.) [5], тестування когнітивних функцій психічних параметрів кліпового мислення у осіб юнацького віку (Літвінової М. Б.) [31], діагностика "емоційного інтелекту" (Н. Холл) [33], методика визначення стилю мислення (А.Харрісона та Р. Бремсона) [33], для збору даних, щоб оцінити здатність молоді швидко адаптуватися в різних умовах. Після

проведення експерименту зібрані дані проаналізуємо за допомогою статистичних методів. Це дозволяє виявити закономірності та зробити висновки щодо впливу кліпового мислення на психічні процеси.

Аналіз включає дослідження впливу соціальних мереж на здатність до концентрації пам'яті та точності обробки інформації, що важливо для успішності в навчанні. На основі отриманих даних зробимо висновки щодо гіпотез, сформулюємо рекомендації та пропозиції для подальших досліджень.

1. “Опитування для дослідження кліпового мислення“ (Бушуєв С., Корчова Г., Красильник Ю., Руденко М., Козир Б.) [5].

“Опитування для дослідження кліпового мислення“, проведене Бушуєвим С., Корчовою Г., Красильником Ю., Руденком М. та Козиром Б., мало на меті вивчення того, як сучасні інформаційні технології та процеси дигіталізації впливають на когнітивні процеси студентів, зокрема на розвиток кліпового мислення. Кліпове мислення виникає в умовах швидкого інформаційного потоку, який характерний для цифрової епохи, і стає все більш поширеним серед молоді, зокрема студентів, через вплив медіа та інформаційних платформ [5].

Основною метою дослідження є аналіз того, як кліпове мислення впливає на здатність студентів оперативно обробляти інформацію, приймати швидкі рішення в умовах обмеженого часу, а також виявлення його впливу на навички концентрації та глибокого аналізу. Зокрема, дослідження прагне виявити як позитивні, так і негативні аспекти цього стилю мислення. Наприклад, кліпове мислення дозволяє швидко реагувати на інформаційні сигнали, зосереджуватися на основних аспектах проблеми та адаптуватися до умов, коли час на ухвалення рішення обмежений. Це особливо корисно в ситуаціях, які вимагають швидкого прийняття рішень, таких як тестування або обробка великих обсягів інформації за короткий проміжок часу [5].

Проте дослідники звертають увагу і на недоліки кліпового мислення. Воно може обмежувати здатність до глибокого аналізу та критичного осмислення інформації, оскільки акцент робиться на швидкому сприйнятті, а не на всебічному розумінні. Студенти, які постійно перебувають в умовах швидкого інформаційного потоку, можуть втрачати навички довготривалої концентрації та аналітичного мислення, що може негативно позначитися на їхньому академічному успіху та здатності вирішувати складні завдання [5].

Методика дослідження дозволяє не тільки оцінити рівень поширеності кліпового мислення серед студентів, але й співставити цей стиль мислення з іншими когнітивними характеристиками, наприклад, здатністю до критичного аналізу, вмінням структурувати інформацію та застосовувати її в практичних ситуаціях. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки нових підходів до освітнього процесу, зокрема для адаптації навчальних програм до умов сучасного інформаційного середовища. Це допоможе враховувати як позитивні, так і негативні сторони кліпового мислення і створити умови, за яких студенти зможуть використовувати його переваги, водночас розвиваючи навички глибокого та критичного мислення [5].

Така методика дослідження також дозволяє виявити, які саме когнітивні стилі мислення є найбільш схильними до кліпового сприйняття інформації і як це впливає на їхню академічну успішність та подальший розвиток у професійній сфері [5].

2. Тестування когнітивних функцій психічних параметрів кліпового мислення у осіб юнацького віку [31].

Головна мета, проведення дослідження з тестування когнітивних функцій психічних параметрів кліпового мислення у осіб юнацького віку полягає в оцінці того, як молодь адаптується до інформаційного перевантаження та швидких змін у сучасному медіасередовищі. Це дослідження спрямоване на вивчення здатності до концентрації,

швидкого реагування на фрагментовану інформацію та прийняття рішень в умовах короткочасного впливу інформаційних стимулів [31].

Методика М. Літвінової, що використовується у цьому дослідженні, дає змогу оцінити, як кліпове мислення впливає на когнітивні функції молоді. Ця методика включає завдання, що стимулюють швидке реагування на інформаційні подразники та перемикання між різними джерелами контенту. Вона дозволяє діагностувати здатність молодих людей концентруватися на важливих елементах у ситуаціях інформаційного перевантаження, одночасно відсіюючи непотрібні деталі, що є типовими для умов кліпового мислення [31].

Тестування спрямоване на аналіз ключових когнітивних параметрів, таких як увага, пам'ять, швидкість обробки інформації та здатність до перемикання між різними завданнями, моделює ситуації, які викликають інформаційний тиск, та дозволяє виміряти, як швидко та ефективно молодь може реагувати на подібні виклики. Особливий акцент робиться на здатності приймати рішення в умовах обмеженого часу та швидких змін, що характерні для кліпового мислення [31].

Методика допомагає співставити ці показники з психологічними аспектами кліпового мислення, дозволяючи глибше зрозуміти, як сучасні інформаційні технології впливають на розвиток когнітивних здібностей молоді [31].

Тестування проводилося через Google Forms, що дозволяє оцінити, як кліпове мислення впливає на здатність молоді швидко реагувати, приймати рішення та концентруватися на важливих аспектах завдань та порівняти взаємодію кліпового та лінійного мислення [31].

3. Діагностика “емоційного інтелекту” (Н. Холл) [33].

Головна мета проведення дослідження з використанням методики “діагностики емоційного інтелекту” Н. Холла полягає в оцінці здатності молоді управляти емоціями та розуміти емоційні стани інших людей в умовах фрагментованого інформаційного середовища, що сприяє

розвитку кліпового мислення. У швидкозмінному цифровому світі, де молодь стикається з великим обсягом короткого, насиченого контенту, важливо розуміти, як емоційний інтелект впливає на здатність адаптуватися до нових викликів та обробляти інформацію [33].

Методика Холла дозволяє вивчити п'ять основних компонентів емоційного інтелекту, таких як самоусвідомлення, самоконтроль, мотивація, емпатія та соціальні навички. Це важливо для співставлення з кліповим мисленням, оскільки цей тип мислення часто характеризується швидким перемиканням уваги та поверхневим сприйняттям інформації, що може впливати на здатність до глибинного розуміння емоційних аспектів як своїх, так і інших людей [33].

Дослідження допоможе виявити, наскільки емоційний інтелект може компенсувати негативні ефекти кліпового мислення, зокрема знижену здатність до емпатії через вплив фрагментованого контенту [33].

Методика також дозволить зрозуміти, як молодь адаптується до швидких змін та емоційних викликів у цифровому середовищі, зокрема в контексті кліпового мислення, яке може впливати на самоконтроль та емоційну стійкість. Це дослідження не тільки сприятиме глибшому розумінню когнітивних та емоційних процесів у сучасної молоді, але й може допомогти в розробці нових підходів до освіти та саморозвитку, зокрема в умовах інформаційної перевантаженості [33].

Така методика забезпечує можливість об'єктивного оцінювання та аналізу емоційних аспектів кліпового мислення, що важливо для створення ефективних стратегій розвитку емоційної грамотності та критичного мислення [33].

4. "Методика визначення стилю мислення А. Харрісона та Р. Бремсона" [33].

"Методика визначення стилю мислення А. Харрісона та Р. Бремсона" є цінним інструментом для діагностики інтелектуальних стратегій, засобів та когнітивних операцій, які використовує особистість

при вирішенні різних завдань. Її застосування у контексті дослідження кліпового мислення дозволяє розкрити глибші аспекти когнітивної діяльності, зокрема, як різні стилі мислення можуть впливати на обробку інформації в умовах фрагментованого інформаційного потоку, характерного для сучасного медіапростору [33].

Основна мета проведення дослідження з використанням цієї методики полягає у тому, щоб виявити, як різні стилі мислення – синтетичний, ідеалістичний, прагматичний, аналітичний та реалістичний – впливають на здатність молоді до сприйняття кліпової інформації, це може призводити до того, що особи з певними стилями мислення, наприклад, прагматики або реалісти, можуть легше адаптуватися до таких умов, тоді як аналітики, які віддають перевагу детальному і поступовому аналізу, можуть відчувати труднощі [33].

Важливо зазначити, що методика Харрісона та Бремсона дозволяє не тільки виявити домінуючий стиль мислення, але й зрозуміти, як конкретний індивідуальний стиль корелює з певними когнітивними стратегіями, що використовуються в умовах кліпового мислення. Наприклад, синтетичний стиль, який передбачає здатність до генерації нових ідей і схильність до аналізу суперечностей, може бути більше схожий на кліпове мислення, яке вимагає швидкої обробки інформації та пошуку нетипових рішень [33].

Дослідження стилів мислення в цьому контексті також допомагає зрозуміти, яким чином когнітивні переваги впливають на здатність людини адаптуватися до інформаційного середовища. Наприклад, прагматичний стиль, орієнтований на досягнення конкретного результату, може краще пристосовуватися до ситуацій, де важлива швидкість ухвалення рішень, що є характерною рисою кліпового мислення [33].

Таким чином, використання методики Харрісона та Бремсона у дослідженні кліпового мислення дозволяє провести глибший аналіз

когнітивних стратегій, виявити індивідуальні особливості та співставити їх з особливостями кліпового мислення. Це дослідження може також сприяти розробці рекомендацій щодо освітніх методик, які дозволять краще адаптувати навчальні програми до сучасних когнітивних потреб молоді, а також допомогти їм розвивати здатність до критичного мислення та глибокого аналізу інформації в умовах швидкоплинного інформаційного потоку [33].

5. Дослідження кліпового мислення у юнацькому віці за допомогою методів психодіагностики.

Використання стандартизованих психодіагностичних тестів є важливою складовою експериментальної психології, зокрема для оцінки різних когнітивних процесів, таких як увага, пам'ять, швидкість обробки інформації та здатність до аналізу. Наприклад, тест Струпа, призначений для оцінки рівня уваги, використовується для дослідження здатності до селективної уваги та контролю над інтерференцією стимулів. Прогресивні матриці Равена спрямовані на аналіз логічного мислення, оскільки дозволяють оцінити рівень невербального інтелекту, а також вміння розв'язувати абстрактні проблеми. Для визначення опосередкованого запам'ятовування застосовується методика, розроблена Л. Виготським, яка дозволяє оцінити здатність людини до використання символів та знаків для кращого запам'ятовування інформації[33].

Методика Мюнстенберга використовується для оцінки уваги та здатності фокусуватися на завданнях в умовах навантаження. Також для дослідження концентрації уваги ефективно застосовується тест Торндайка, що вимірює точність і швидкість реагування. Оцінку продуктивності запам'ятовування можна здійснювати за допомогою методики О. Лурії "Піктограми", яка дозволяє вивчити, як люди використовують символи для кращого засвоєння матеріалу. Крім того, важливим інструментом для вивчення труднощів у встановленні

міжособистісних контактів є методика В. Бойка, яка діагностує проблеми в спілкуванні та соціальній взаємодії[33].

2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження кліпового мислення у осіб юнацького віку.

Для проведення аналізу та інтерпретації результатів дослідження кліпового мислення у осіб юнацького віку, було проведено тестування, анкетування та використання матриці емпіричних даних. Ці методи дозволили зібрати і проаналізувати ключові показники когнітивних процесів у молоді. Експеримент розрахований на вікову категорію 18-60 років, всього респондентів 59, серед яких 31 представник юнацького віку 18-24 роки. До експерименту залучені студенти з таких навчальних закладів: Херсонського державного університету та Київського політехнічного інституту ім. Сікорського, без психологічних або медійних обмежень. Зафіксовані їхні когнітивні та емоційні реакції. Дані аналізуються статистичними методами для визначення статистично значущих відмінностей між групами та між змінними. До експерименту залучено 59 респондентів: жіночої статі 82%, чоловічої 18%.

Результати дослідження підкреслюють важливість взаємодії між кліповим і лінійним мисленням у сучасних умовах інформаційного перенасичення. Молодь, яка демонструє схильність до кліпового мислення, здатна швидко обробляти великі обсяги фрагментованої інформації, що особливо важливо в умовах цифрової епохи. Однак, лінійне мислення, яке дозволяє глибше аналізувати та логічно структурувати інформацію, доповнює кліпове мислення, створюючи необхідний баланс для прийняття обґрунтованих рішень. Важливим аспектом у цьому процесі є розвиток емоційного інтелекту, який дозволяє ефективніше розуміти емоційні сигнали та керувати власними емоціями. Самоусвідомлення і самоконтроль допомагають особистості розуміти, як

її емоції впливають на мислення і поведінку, що критично для уникнення імпульсивних рішень. Мотивація сприяє наполегливості у досягненні цілей, а емпатія дозволяє враховувати емоційний стан інших, що підвищує якість міжособистісної взаємодії. Соціальні навички, у свою чергу, забезпечують можливість конструктивної комунікації, особливо в складних емоційних ситуаціях. Таким чином, гармонійна взаємодія кліпового та лінійного мислення разом з розвитком емоційного інтелекту формує основу для більш адаптивного та ефективного прийняття рішень в умовах сучасного світу. Це дозволяє не тільки краще реагувати на емоційні виклики, але й знаходити рішення, які враховують як логічні, так і емоційні аспекти проблеми.

Аналіз кліпового та лінійного мислення включає використання описових статистичних показників для характеристики кожного типу мислення серед 59 респондентів(табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Описові частотні характеристики дослідження кліпового мислення

Описові частотні характеристики дослідження кліпового мислення		
	Кліпове	Лінійне
Кількість	59	59
Середнє значення(M)	32,43	26,49
Медіана(MD)	32,00	27,00
Стандартне відхилення (SD)	6,095	4,493
Мінімум(Min)	15	16
Максимум(Max)	49	34

Середній рівень кліпового мислення серед досліджуваних де значення вище 32,43 вказують на вищу схильність до кліпового мислення, тоді як значення нижче — на меншу.

Медіана означає, що половина респондентів має показники кліпового мислення нижче 32, а інша половина — вище. Це значення підтверджує, що дані розподілені симетрично щодо середнього значення.

Стандартне відхилення показує ступінь варіативності значень від середнього. Високе стандартне відхилення (6,095) свідчить про те, що рівень кліпового мислення значно варіюється серед респондентів.

Мінімальне значення кліпового мислення в групі становить 15, що вказує на респондентів з дуже низьким рівнем кліпового мислення, які, ймовірно, більше схильні до лінійного типу мислення.

Максимальне значення кліпового мислення досягає 49, що свідчить про наявність респондентів з дуже високою схильністю до фрагментованого, кліпового сприйняття інформації.

Середній показник лінійного мислення нижчий за середнє значення кліпового, що вказує на те, що респонденти загалом менш схильні до лінійного мислення порівняно з кліповим. Половина респондентів має показники лінійного мислення нижче 27, а інша половина — вище. Значення медіани 27,00 близьке до середнього, що свідчить про відносно симетричний розподіл даних. Стандартне відхилення в лінійному мисленні є нижчим (4,493) порівняно з кліповим мисленням. Це означає, що показники лінійного мислення є більш стабільними і менш варіативними в групі. Мінімальний показник лінійного мислення складає 16, що вказує на наявність респондентів з дуже низьким рівнем лінійного мислення, які, ймовірно, є більш схильними до кліпового мислення. Максимальний показник лінійного мислення складає 34, що свідчить про те, що деякі респонденти все ще мають досить сильні риси лінійного мислення, хоча і не настільки варіативні, як у випадку з кліповим мисленням.

Ці описові частотні характеристики є важливою частиною для розуміння тенденцій у кліповому та лінійному мисленні та підґрунтям для подальшого аналізу, включаючи кореляційні дослідження та інші методи. Загалом, кліпове мислення має вищі середні показники та більшу варіативність серед респондентів, що підтверджується більшим стандартним відхиленням та ширшим діапазоном (від 15 до 49). Це може

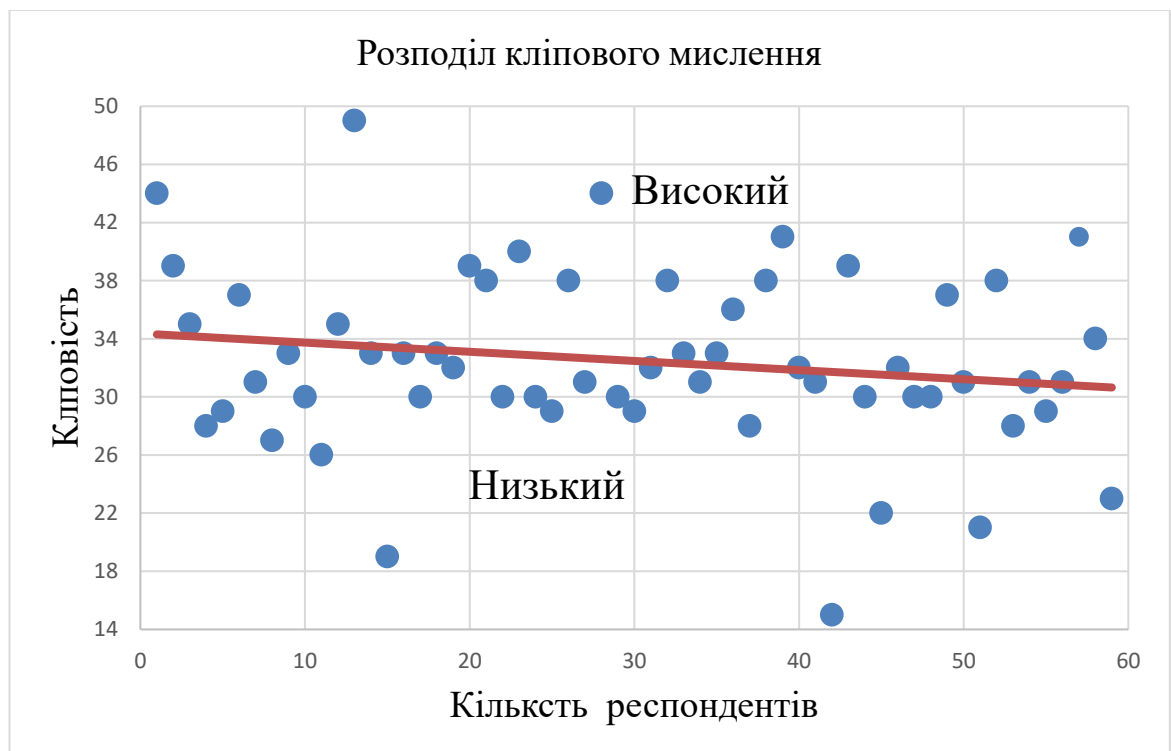
свідчити про те, що кліпове мислення є більш поширеним та менш стабільним серед досліджуваних респондентів.

Лінійне мислення має нижчі середні значення і менший розкид, що може вказувати на те, що хоча респонденти й демонструють деяку схильність до лінійного мислення, ця схильність є менш вираженою і більш стабільною.

На графіку розсіювання (scatter plot) “Розподіл рівнів кліпового мислення серед респондентів “(графік 1) відображено взаємозв'язок між двома рівнями кліпового мислення, високим і низьким, де видно розподіл респондентів між цими двома рівнями.

Графік 2.1

Розподіл рівнів кліпового мислення серед респондентів

Високий рівень кліпового мислення включає всі значення, які перевищують медіану (32) і досягають максимуму 49. Цей показник свідчить про більшу схильність до кліпового мислення, що характеризується здатністю швидко адаптуватися до фрагментованої інформації, постійним переключенням уваги та легкістю у сприйнятті

різномірних джерел даних. Однак, цей тип мислення може бути пов'язаний зі зниженням глибини аналізу або осмислення інформації.

Низький рівень кліпового мислення охоплює всі значення нижче медіани 32, аж до мінімуму 15. Це може свідчити про те, що респонденти з низькими показниками мають схильність до більш лінійного мислення, яке характеризується послідовним сприйняттям інформації, глибиною її аналізу та стабільністю уваги. Ті, хто мають низький рівень кліпового мислення, можливо, менш сприйнятливі до фрагментованої інформації та швидкого перемикавання між різними контекстами.

Згідно з кореляційною матрицею Пірсона, видно кілька значущих зв'язків між різними змінними, зокрема між кліповим та лінійним мисленням, а також іншими аспектами емоційного інтелекту та стилями мислення(табл.2.2).

Кліпове та лінійне мислення - негативна кореляція (-0.436) між кліповим і лінійним мисленням вказує на обернено пропорційний зв'язок. Це означає, що у міру збільшення показника кліпового мислення показник лінійного мислення зменшується, і навпаки. Тобто, респонденти, які більше схильні до кліпового мислення (швидке сприйняття фрагментованої інформації), менш схильні до лінійного (послідовного та аналітичного) підходу до обробки інформації.

Кореляція між емоційною обізнаністю та кліповим мисленням є несуттєвою (-0.009), але з лінійним мисленням є слабка позитивна кореляція (0.020). Це може свідчити про те, що респонденти з вищим рівнем лінійного мислення мають трохи кращу емоційну обізнаність.

Кліпове мислення має слабкий негативний зв'язок із самомотивацією (-0.010), тоді як лінійне мислення показує незначну позитивну кореляцію (0.001). Це вказує на те, що у респондентів з лінійним мисленням, ймовірно, трохи вищий рівень самомотивації, ніж у тих, хто схильний до кліпового мислення.

Є слабка негативна кореляція між кліповим мисленням і аналітичним стилем (-0.004) та трохи сильніша негативна кореляція з лінійним мисленням (-0.010). Це означає, що обидва типи мислення не сильно пов'язані з аналітичним стилем, але схильність до аналітичності є більш властивою респондентам з лінійним мисленням.

Є слабка негативна кореляція між кліповим мисленням і аналітичним стилем (-0.004) та трохи сильніша негативна кореляція з лінійним мисленням (-0.010). Це означає, що обидва типи мислення не сильно пов'язані з аналітичним стилем, але схильність до аналітичності є більш властивою респондентам з лінійним мисленням.

Лінійне мислення має слабку позитивну кореляцію (0.023) з реалістичним стилем, що свідчить про те, що респонденти з лінійним мисленням більше схильні до практичного, реалістичного підходу до вирішення проблем. Натомість кліпове мислення має невелику негативну кореляцію (-0.022) з цим стилем.

Кліпове мислення показує слабку позитивну кореляцію (0.021), тоді як лінійне мислення демонструє слабку негативну кореляцію (-0.015) з ідеалістичним мисленням. Це може означати, що люди з кліповим мисленням більше схильні до ідеалізму, тоді як респонденти з лінійним мисленням більше орієнтовані на реальність.

Негативна кореляція між кліповим і лінійним мисленням вказує на обернений зв'язок між цими двома типами мислення: чим більш виражене кліпове мислення, тим менш схильні респонденти до лінійного мислення.

Позитивна кореляція між лінійним мисленням і реалістичним стилем підтверджує, що лінійне мислення асоціюється з більш послідовним, структурованим підходом до сприйняття інформації.

Кореляційна матриця надає важливу інформацію про зв'язок між різними типами мислення і характеристиками емоційного інтелекту, що є важливим для розуміння загальної картини мислення респондентів.

Таблиця 2.2

Кореляційна матриця Пірсона для показників кліпового та лінійного мислення у юнацькому віці

Кореляція Пірсона												
	Кліпове	Лінійне	Емоційна обізнаність	Управління своїми емоціями	Самомотивація	Емпатія	Розпізнавання емоцій інших людей	Прагматичний	Аналітичний	Ідеалістичний	Реалістичний	Синтетичний
Кліпове	1,00	-,436**	-0,09	-0,10	-0,10	0,05	-0,05	0,18	-0,04	0,21	-0,22	-0,07
Лінійне	-,436**	1,00	0,20	-0,04	0,01	0,03	0,07	-0,05	-0,10	-0,15	0,23	0,02
Емоційна обізнаність	-0,09	0,20	1,00	,321*	,468**	0,22	,373**	0,06	-0,01	-0,25	,309*	-0,18
Управління своїми емоціями	-0,10	-0,04	,321*	1,00	,473**	0,01	0,19	0,01	-0,03	-0,14	,275*	-0,19
Самомотивація	-0,10	0,01	,468**	,473**	1,00	,365**	,593**	-0,06	-0,22	-0,02	,321*	-0,13
Емпатія	0,05	0,03	0,22	0,01	,365**	1,00	,760**	0,10	0,03	-0,01	-0,11	0,03
Розпізнавання емоцій інших людей	-0,05	0,07	,373**	0,19	,593**	,760**	1,00	0,09	-0,16	-0,06	0,18	-0,09
Прагматичний	0,18	-0,05	0,06	0,01	-0,06	0,10	0,09	1,00	0,15	-,275*	-,308*	-,332*
Аналітичний	-0,04	-0,10	-0,01	-0,03	-0,22	0,03	-0,16	0,15	1,00	-,356**	-0,23	-,433**
Ідеалістичний	0,21	-0,15	-0,25	-0,14	-0,02	-0,01	-0,06	-,275*	-,356**	1,00	-,469**	0,11
Реалістичний	-0,22	0,23	,309*	,275*	,321*	-0,11	0,18	-,308*	-0,23	-,469**	1,00	-,291*
Синтетичний	-0,07	0,02	-0,18	-0,19	-0,13	0,03	-0,09	-,332*	-,433**	0,11	-,291*	1,00

** . Кореляція є значущою на рівні 0,01 (двосторонній зв'язок).

* . Кореляція є значущою на рівні 0,05 (двосторонній зв'язок).

Для оцінки нормальності розподілу даних було застосовано критерії Колмогорова-Смирнова та Шапіро-Уїлка (табл.2.3).

У випадку кліпового мислення значення р-значущості за критерієм Колмогорова-Смирнова становить 0,020, що менше за критичний рівень 0,05. Це свідчить про те, що розподіл показників кліпового мислення не відповідає нормальному (відхиляється від нормального розподілу).

За критерієм Шапіро-Уїлка значення р-значущості для кліпового мислення становить 0,118, що більше за 0,05. Це означає, що за цим критерієм розподіл показників можна вважати нормальним.

Таблиця 2.3

Оцінка нормальності розподілу показників кліпового та лінійного мислення за критеріями Колмогорова-Смирнова та Шапіро-Уїлка

Критерії нормального розподілу						
	Колмогорова-Смирнова			Критерії Шапіро-Уїлка		
	Статистика	К-ть	Значимість	Статистика	К-ть	Значимість
Кліпове мислення	0,127	59	0,020	0,968	59	0,118
Лінійне мислення	0,135	59	0,009	0,960	59	0,051

Значення р-значущості для лінійного мислення за критерієм Колмогорова-Смирнова становить 0,009, що менше за 0,05, і це свідчить про те, що розподіл не є нормальним.

За критерієм Шапіро-Уїлка значення р-значущості для лінійного мислення дорівнює 0,051, що є трохи більше за критичне значення 0,05. Це вказує на те, що розподіл наближається до нормального, але все ж таки є на межі відхилення від нормального.

Таким чином, результати вказують на те, що розподіли показників кліпового та лінійного мислення можуть бути близькими до нормальних,

але з певними відхиленнями, особливо за критерієм Колмогорова-Смирнова.

Експериментальне дослідження кліпового мислення у юнацькому віці дало змогу виявити основні когнітивні параметри цього типу мислення та його взаємодію з іншими стилями, зокрема лінійним мисленням. За результатами аналізу, кліпове мислення є домінуючим у значної частини респондентів і проявляється у здатності швидко обробляти фрагментовану інформацію, що є характерним для сучасного інформаційного середовища.

Дослідження показало негативну кореляцію між кліповим та лінійним мисленням, що свідчить про обернену залежність: збільшення схильності до кліпового мислення знижує рівень лінійного мислення. Це означає, що молодь, яка віддає перевагу швидкому сприйняттю інформації, рідше застосовує послідовний, аналітичний підхід.

Значущі показники взаємозв'язку між кліповим мисленням та емоційним інтелектом також було зафіксовано. Схильність до кліпового мислення корелює зі слабшою емоційною обізнаністю та меншою здатністю до самомотивації, що може бути обумовлено поверхневим сприйняттям інформації. У той час, як респонденти з лінійним мисленням демонструють кращі показники у сфері емоційної регуляції, що підтверджує важливість розвитку обох типів мислення для балансування когнітивних і емоційних процесів.

2.3 Корекційна програма розвитку когнітивних процесів молоді з проявами кліпового мислення

Корекційна програма, спрямована на розвиток та корекцію кліпового мислення у осіб юнацького віку, орієнтована на вдосконалення когнітивних процесів, які проявляються через фрагментоване, швидке сприйняття інформації. Основна мета програми полягає в гармонізації

швидкісного способу обробки інформації з розвитком глибокого критичного мислення та емоційної саморегуляції.

Елементи корекційних програм для молоді з кліповим мисленням:

Тренінги з критичного мислення, які спрямовані на розвиток аналітичного підходу і вимагають довготривалого фокусу на одній задачі (наприклад, логічні задачі або дискусії на складні теми). Такі тренінги допомагають молоді розвивати навички аналізу інформації, робити логічні висновки та уникати поверхневого сприйняття. Також включають ігри для покращення концентрації та тривалої уваги.

Вправи на когнітивну гнучкість, робота з різними видами інформації та завданнями, що вимагають швидкого прийняття рішень і подальшого їх аналізу. Це сприяє розвитку здатності до адаптації в умовах різноманіття інформаційних потоків.

Розвиток креативності, вправи на мозковий штурм і пошук нестандартних рішень на основі обмежених даних, що дозволяє стимулювати творче мислення та генерувати нові ідеї в умовах обмеженої інформації.

Медитація і техніки дихання, ці вправи спрямовані на підвищення емоційної стійкості та розвиток здатності керувати своїми емоціями, що важливо для забезпечення психічного благополуччя.

Вправи для розвитку уваги, тренування, спрямовані на довготривале фокусування та контроль над відволікаючими чинниками. Вони допомагають молоді розвивати здатність концентруватися на одному завданні протягом тривалого часу.

Програми з медіаграмотності навчають молодь критично оцінювати медіаконтент, розпізнавати маніпуляції та фейкові новини. Ці програми спрямовані на навчання аналізу зображень, відео та інфографіки з точки зору їхнього інформаційного змісту та достовірності.

Інтерактивні семінари та воркшопи охоплюють розвиток навичок глибокого читання, аналітичного підходу до текстів та ведення дискусій.

Вони сприяють формуванню здатності до комплексного осмислення матеріалу.

Вправи та завдання на поліпшення короткотривалої та довготривалої пам'яті, зокрема робота з текстами, фактами та інформацією, яку необхідно утримувати в пам'яті.

Корекційні програми кліпового мислення мають багатокomпонентну структуру, що охоплює як когнітивні, так і емоційні аспекти. Важливо створити баланс між швидкістю мислення та здатністю до глибокого аналізу інформації. Це дозволить гармонійно розвивати мислення осіб юнацького віку, що є критично важливим для їхнього успішного функціонування у сучасному світі, який характеризується надмірною інформаційною насиченістю.

ВИСНОВКИ

Дослідження, присвячене психологічним змістовим параметрам кліпового мислення осіб юнацького віку, дало змогу глибше зрозуміти його вплив на когнітивні процеси, емоційну обізнаність та навчальну діяльність молоді. У ході роботи було проведено анкетування, тестування та емпіричний аналіз 59 респондентів, що дозволило виявити ключові особливості кліпового мислення, його взаємодію з лінійним мисленням, стилями мислення та емоційним інтелектом.

Дослідження підтвердило, що кліпове мислення є домінуючим серед молоді, характеризується здатністю до швидкого, фрагментованого сприйняття інформації. Проте цей тип мислення обмежений у глибині аналізу та послідовності, що впливає на загальне засвоєння знань. Водночас, лінійне мислення, яке базується на послідовності й аналітичності, показало зворотню залежність: чим більше розвинене кліпове мислення, тим менше виражене лінійне мислення, і навпаки. Це свідчить про необхідність балансування між двома когнітивними підходами для досягнення глибшого розуміння інформації.

У дослідженні також було враховано різні стилі мислення респондентів. Було встановлено, що синтетичний та ідеалістичний стилі мислення більше корелюють із кліповим мисленням, оскільки ці респонденти схильні до творчого підходу, генерації нових ідей та швидкого перемикавання між різними задачами. Аналітичний та реалістичний стилі, навпаки, більше пов'язані з лінійним мисленням, що передбачає структуровану і послідовну обробку інформації. Це означає, що різні стилі мислення визначають, як особистість взаємодіє з інформаційним потоком і які когнітивні стратегії вона застосовує.

Зв'язок кліпового мислення з емоційним інтелектом показав, що респонденти з вищим рівнем кліпового мислення демонструють нижчі показники емоційної обізнаності та самоконтролю. Це свідчить про

труднощі в розумінні емоцій та їх регуляції через поверхневе сприйняття інформації.

У ході дослідження було досягнуто ключової мети – виявлення особливостей кліпового мислення та його впливу на когнітивні процеси молоді. Результати підтвердили, що кліпове мислення є значущим чинником сучасного інформаційного середовища, який впливає на здатність до критичного мислення та глибокого аналізу.

Подальші дослідження повинні зосередитися на розробці корекційних програм для гармонізації кліпового та лінійного мислення, зокрема розвитку аналітичного стилю мислення у молоді.

Підвищенні емоційної обізнаності через розвиток емоційного інтелекту у осіб з високим рівнем кліпового мислення, щоб сприяти більш збалансованій обробці емоційної та когнітивної інформації.

Адаптації освітніх методик з урахуванням різних стилів мислення, що дозволить ефективно використовувати переваги кліпового мислення та мінімізувати його недоліки в освітньому процесі.

Таким чином, проведене дослідження визначило основні напрямки подальшої роботи над вдосконаленням когнітивних процесів молоді, враховуючи стилі мислення та розвиток емоційної грамотності в умовах сучасного інформаційного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тоффлер Е. Третя Хвиля: пер. з англ. А. Євс. Київ : дім «Всесвіт», 2000. 432—453 с.
2. Тоффлер Е. Шок майбутнього: Пер. з англ. М., 2002. 11 с.
3. Сарторі Д. “Homo Videns: Televisione e Post-Pensiero” (1997) Gius.Laterza Figli Spa, 182 с.
4. Андрійчук І. Психологічні чинники спілкування студентської молоді інтернет просторі: Випуск 13 (58), Серія 12. Психологічні науки. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова, 2021. 5-16 с.
5. Бушуєв С., Корчова Г., Красильник Ю., Руденко М., Козир Б. Розвиток кліпового мислення здобувачів вищої освіти в інформаційному оточенні: Інформаційні технології і засоби навчання, Том 99, №1, 2024. 76–94 с.
6. Ведмедєв М. Феномен кліпового мислення в дискусійному просторі сучасної науки: SciencesofEurope. No 70, 2021. 41–45с.
7. Везомська І., Каткова Т. Кліпове мислення у контексті освітніх практик: трендиглобалізації: Перспективи та інновації науки. No 5 (5), 2021. 123–133 с.
8. Волошок О., Прус С. Поведінкові прояви копінг стратегій у осіб юнацького віку: Молодий вчений, 1 (89), (2021). 146-151 с.
9. Гансен А. Інстамозок. Як екранна залежність призводить до стресів і депресії : книга Київ : Наш формат, 2020. 200 с.
10. Гич Г.М. «Кліпове» мислення молоді: друг чи ворог навчання? Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «КиєвоМогилянська академія». Серія: Педагогіка. Т. 269. Вип. 257. 2016, 38–42 с.
11. Года М. Покоління iGen: як смартфони змінили цілу генерацію: [Електронний ресурс] 24 Канал. Режим доступу:

https://24tv.ua/pokolinnya_igen_yak_smartfoni_zminili_tsilu_generatsiyu_n950633

12. Горлач Д. Феномен «кліпового мислення» в контексті радикалізації перетворень інформаційного середовища: Вісник Книжкової палати. № 5. 2016, 45-48 с.

13. Гоцуляк К. Позитивні та негативні сторони при роботі з комп'ютером в соціальних мережах: Збірник наукових статей ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». №12-13. 2017, 152–155 с.

14. Горбунова В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ. Професіонал, 2007. 208с.

15. Горлач Д. Кліпове мислення як фактор впливу на організацію мережевих видань. Український інформаційний простір: Науковий журнал факультету журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв. Гол. редактор М. С. Тимошик. Число 4. К.: КНУКіМ, 2016. 15-19 с.

16. Димніч Н. Медіа продукт електронних ЗМІ як чинник формування мозаїчного мислення у молоді: Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. Випуск 43. 2018. 177–182 с.;

17. Донченко С.В., Білаш С.М., Донченко Т.С. Кліпове мислення як адаптація молодого покоління до швидкого темпу життя: електронний архів Полтавського державного медичного університету. 2021. 537-539 с.

18. Жукова О.А., Павлов В.О., Лукіяничук А.М., Яковліва О.П., Психолого-педагогічний аналіз кліпового мислення як феномена сучасності: Академічні візії 2023. № 17, 2023. 1–7 с.

19. Зварич І.М. Кліпова хаотичність як засіб абсурдизації та маніпулятивна технологія. Psychologicaljournal. No 4, 2018. 19–36 с.

20. Зінченко О.В. Розвиток поняттєвого мислення підлітків у процесі інтернет-спілкування [Електронний ресурс] : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Зінченко О. В. Київ, 2016. 239 с.

21. Зінченко О.В. Інтернет-спілкування як чинник когнітивних перетворень підлітків Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К. : Видавництво «Фенікс», Т. XII. Психологія творчості, 2014. 106–116с.
22. Зеленов Є.А. Цифрове покоління: витоки, особливості, засоби взаємодії: монографія. Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 240 с.
23. Іжевська О.В. Особливості навчання дітей з кліповим мисленням засобами ІКТ: Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. № 31, 2019. 91-95 с.
24. Казачінер О.С., Бойчук Ю.Д. Методики комплексної оцінки розвитку підлітків: Інноваційна педагогіка 104, Вип.№ 47, 2022. 100-104 с.
25. Квасник О. В. Розвиток когнітивної складової під впливом кліпового мислення у контексті інноваційних тенденцій навчання у ЗВО: Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів, 2021. 195-202 с.
26. Книш І.В. "Кліпове" мислення учнів (студентів) як норма і умова сучасної освіти: Електронний ресурс. Сумський державний університет. № 13, 2018. 89–100 с.
27. Книш І. В. Релевантість освіти: «кліпове мислення»: Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 206, 2022. 279-289 с.
28. Корчова Г. Кліпове мислення як науково-методична проблема у професійній освіті: Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. Випуск 1, 2022. 49-54 с.
29. Корчова Г., Скриник М., Скриник Л. Освітній WEB-квест як нова інтернет-технологія з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти: Інноваційно-технологічні шляхи розвитку агропромислового комплексу України : зб. матеріалів Всеук. наук.-практ. конф. Ніжин, 2020. 90–93 с.
30. Кузьменко Ю. Це вже наша реальність — як електрика. На що

впливає кліпове мислення та як з ним жити: Електронний ресурс.

31. Літвінова М.Б. Работа с клиповым мислением студентов в освітнім просторі України: Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. LXXIV, 2016. 136-140 с.

32. Літвінова М.Б. Досвід діагностування кліпового мислення: Збірник наукових праць, 2017. 140-145 с.

33. Лемак М.В., Петрище В.Ю. Психологу для роботи: діагностичні методики: Методичне видання. Збірник. Ужгород, Видавництво А, 2013. 41-44с.

34. Лобач Н.В. Мислення та сприйняття: логічне та кліпове мислення майбутніх фахівців: Вісник науки та освіти. №3(9) 2023. 430-440 с.

35. Лящ О.П. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці: автореф. дис. ... д-ра псих. наук: 19.00.07. Київ, 2020. 458 с.

36. Пантелєєва В.О. Кліпове мислення в підлітковому віці. Актуальні проблеми психології в закладах освіти. Т. 9. 2019. 116–120 с.

37. Панченко Л. Ф. Математичні та статистичні методи аналізу соціологічної інформації : Практикум, КПІ ім. І.Сікорського, 2018. 39-86с.

38. Пимоненко, М.М. Ячменик, М.М., Ходикіна, Ю.Ю. Цифровізація освітнього процесу у вищій школі та кліповість мислення: аналіз переваг та недоліків: Академічні візії, (14). (2022). 1-5 с.

39. Попович І. С. Психологія соціальних очікувань особистості: методологія, теорія і практика: навч.-метод. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019, 134 с.

40. Попович І. С. Проблема соціально-психологічних очікувань в науковій теорії та практиці. Практична психологія та соціальна робота. К., 2005. № 5. 8-13 с.

41. Попович І. С. Самооцінка як критерій соціально-психологічних очікувань. Проблеми загальної та педагогічної психології:

зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С Костюка АПН України. К.: «ГНОЗІС», 2010. Т. 12, ч. 3. 326-333 с.

42. Прийма І.В. Кліпове мислення. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. студ. і аспірантів, 14–15 квітня 2021 р. 645–646 с.

43. Симоненко С., Щубелка Н. Вплив інформаційних технологій на стиль мислення людини. Вісник Львівського університету. Серія: Філософія-політологія. №36, 2021. 139–145 с.

44. Соболева А.М. Естетика кліпу у сучасному соціокультурному просторі: Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Вип. 22. 2018. 126-134с.

45. Соболева С.М. Кліпове мислення як соціально-психологічний феномен та його роль у навчально-пізнавальній діяльності студентів. Теорія і практика сучасної психології. №3. Т. 2, 2019. 86–90 с.

46. Солоня Ю.О. Розроблення підходів щодо трансформації «кліпового» мислення майбутніх учителів біології способами організації навчально-дослідницької діяльності у фаховій підготовці: Інноваційна педагогіка. №13. Т.1, 2019. 156–163 с.

47. Струтинська О.В. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства: Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. Вип. 9, 2020. 145-160 с.

48. Удовицька Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву в процесі навчання (до постановки проблеми): Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. Дод. 1. Вип. 31. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору: Ін-т вищої освіти НАПН України. К., Том VIII (50). 2013. 407-416 с.

49. Шеховцева Т.Г., Доліна М.О «Кліпове» мислення як фактор формування підходу до інтерактивності освітнього процесу: Європейські гуманітарні студії: Держава і суспільство, 23(3(І)), 2020. 186-198 с.

50. Ярхо Т.О. Ретроспективний аналіз із феномену кліпового мислення та його врахування в дидактиці сучасної математичної підготовки у технічних ЗВО: Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. №177, 2019. 176–182 с.
51. Ahel, Oliver, and Katharina Lingenu. "Opportunities and challenges of digitalization to improve access to education for sustainable development in higher education." *Universities as Living Labs for Sustainable Development*. 2020. 341-356.
52. Bushuyev, S., Murzabekova, S., Khusainova, M., & Chernysh, O. (2024). Clip thinking in the digital age: complementary or contradictory. *Procedia Computer Science*, 231, 317-322.
53. Kosmina, V. (2021). Development of the ability for empathy in students with clip thinking. *Teaching Languages at Higher Educational Establishments at the Present Stage. Intersubject Relations*, (39), 85-96. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2021-39-06>, 85-96.
54. Koshkodan, D., Moshanu-Shupac, L. (2022). The specificities of the thinking process in adolescents. *Clip thinking. Acta Et Commentationes Exact and Natural Sciences*, 13(1), 59-63. <https://doi.org/10.36120/2587-3644.v13i1.59-63>
55. Khrenova, V., Kuchak, A., Tarangul, L., Vasylyuk-Zaitseva, S. (2023). Analyzing the Role of Clip Thinking in the Context of Digitalization of the Educational Environment of the Future. *Futurity Education*, 3(2), 43–54.
56. Hudimova, A., Popovych, I., Baidyk, V., et al. The impact of social media on young web users' psychological well-being during the COVID-19 pandemic progression. *Revista Amazonia Investiga*. 2021, 10(39), P. 50-61.
57. Nazarenko, I. (2024). UNDERSTANDING THE CLIP THINKING FOR THE BENEFIT OF THE EDUCATIONAL PROCESS. *Наукові інновації та передові технології*, (6 (34)).
58. Skvortsova, S., Symonenko, T., Nichugovska, L., & Romanyshyn, R. (2022). Organization of training of students representing the digital

generation, taking into account the peculiarities of cognitive processes (clip thinking). In INTED2022 Proceedings (pp. 8997-9004). IATED.

59. Jingjing Qiu «How TikTok Satisfies the Public's Psychological Needs A Perspective From the Uses and Gratifications Theory» Proceedings of the 2021 International Conference on Social Development and Media Communication (SDMC 2021) 1080-1083 c.